

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	22317 - Gerontologia Educativa / 50
Titulació	Grau d'Educació Social - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Liberto Macías González						
<i>Responsable</i>						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria
liberto.macias@uib.es						
Lidia Sanchez Prieto						
<i>Responsable</i>						Cal concertar cita prèvia amb el/la professor/a per a fer una tutoria
lydia.sanchez@uib.es						

Contextualització

A la societat actual, però sobretot als països desenvolupats, la proporció de persones de més de 60 anys està creixent en comparació amb tots els altres grups d'edat. S'està produint, en aquests moments, una autèntica revolució demogràfica. L'envelliment de la població és un triomf de la humanitat afavorit pels progressos derivats de la investigació, de la sanitat i dels serveis de benestar social, però a la vegada, constitueix, també, un dels principals desafiaments que les societats actuals tenen plantejats.

Els importants reptes que poden plantejar-se es podran superar, i les persones podran envellir dignament, sempre que els països, les comunitats, les regions i les organitzacions internacionals siguin capaces de posar en pràctica polítiques i programes que promoguin el denominat envelliment actiu. L'objectiu d'aquest tipus d'envelliment no és altra que el de millorar la salut integral, l'autonomia personal i social, així com la participació social dels majors. En definitiva la millora de la qualitat de vida de les persones majors.

Amb l'envelliment de la població mundial apareix, també, accentuada la quantitat de persones discapacitades i dependents que necessiten ajudes i recursos específics. D'aquí a una sèrie d'anys aquest col·lectiu de persones majors dependents necessitaran una atenció especial per part de professionals competents que estiguin capacitats per afrontar riscos i necessitats (problemes personals, familiars, socials, malalties degeneratives, etc.). Les necessitats de formar professionals en aquest camp plural de la Gerontologia seran cada vegada més importants i significatius.

En aquest context plantejat d'apostar per l'envelliment actiu, per la millora de la qualitat de vida, per la consecució d'una vida saludable i de l'autonomia personal, és necessari posar de manifest, cada vegada de forma més significativa, la dimensió pedagògica i educativa de l'envelliment. En una societat que ha apostat per l'educació al llarg de tota la vida, l'educació de les persones majors és un objectiu estratègic. Un objectiu estratègic que implica, per una part, la construcció de la Gerontologia Educativa, en el marc del

Guia docent

desenvolupament integral de la Gerontologia, i, per altra part l'aposta per posar en marxa institucions, centres, recursos i programes d'educació de persones majors.

Per tant, aquesta assignatura de Gerontologia Educativa es fonamenta sobre els següents eixos:

- 1) L'envelliment actiu, exitós, productiu, saludable, positiu i actiu, desenvolupant un eix central que presideix el contingut de l'assignatura.
- 2) La solidaritat entre les diverses generacions com a marc adequat per a dur a terme una convivència intergeneracional i per aconseguir una societat cohesionada.
- 3) L'educació permanent com a estratègia a desenvolupar per aquest sector de la població.
- 4) La concepció plural, diversa i heterogènia de la població major, evitant perspectives discriminatòries i homogènies d'aquest sector de la població.
- 5) L'aposta per reforçar l'autonomia de la persona major.
- 6) El foment de la dimensió preventiva com a eina per abordar els problemes de la població de persones majors.
- 7) La qualitat com a objectiu estratègic de totes les intervencions socioeducatives a realitzar cap a aquest sector de la població.
- 8) La visió interdisciplinària tant des d'una perspectiva científica i com a marc constituït per la intervenció i la investigació sobre la realitat de la gent gran.
- 9) La concepció comunitària en relació als processos i als programes d'intervenció socioeducativa sobre les persones majors.
- 10) L'impuls tant de la investigació educativa com dels programes d'intervenció socioeducativa.

Des d'aquesta perspectiva teòrica, d'investigació i d'intervenció s'ha d'apostar per la Gerontologia Educativa. L'educació de la gent gran adquireix rellevància i importància a la nostra Societat, constitueix una eina de defensa del col·lectiu de gent gran i afavoreix un envelliment actiu i saludable. Per tant, a la formació del Grau en Educació Social els continguts gerontològics educatius i socials han de tenir una significativa presència; cal tenir en compte que l'educador social, juntament amb altres professionals de la Gerontologia, tenen una important tasca a desenvolupar en el present i en el futur. En qualsevol cas aquesta assignatura s'emmarca dins l'àmbit de la intervenció socioeducativa amb persones adultes i majors.

En qualsevol cas, cal que senyalar que aquesta assignatura, s'imparteix en la modalitat presencial, tal com es desenvolupa a la present Guia Docent, així com a la modalitat presencial.

Requisits

No hi ha requisits.

Competències

Guia docent

Específiques

- * CE8. Dissenyar, organitzar, gestionar i avaluar programes, projectes i serveis socioeducatius en els àmbits de l'educació familiar i el desenvolupament comunitari; la integració social; l'animació i la gestió cultural; de la infància i de la joventut i de les persones majors.

Genèriques

- * 1. CT2. Capacitat d'organització i planificació 2. CT3. Capacitat comunicativa i lingüística 3. CT6. Capacitat de resolució de problemes i presa de decisions 4. CT8. Capacitat empàtica, respectuosa, solidària i de confiança cap als subjectes i institucions 5. CT13. Lideratge, creativitat i esperit emprenedor 6. CT15. Compromís ètic amb les persones, les institucions i la pràctica professional

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

L'assignatura es dividirà en dos blocs:

1. El primer bloc es referirà a la fonamentació, la descripció i la contextualització de l'envelliment a la nostra societat i els seus continguts tindran la intenció d'orientar a l'alumne respecte a la realitat de la gent gran a la nostra societat.
2. El segon bloc farà referència a les principals actuacions i intervencions destinades a protegir i ajudar al col·lectiu de gent gran.

Continguts temàtics

Bloc I. Fonamentació, contextualització i característiques de l'envelliment

Tema 1. Envel·lir en el Segle XXI

1. L'envelliment avui: mite i realitat
2. L'edadisme
3. La imatge, els estereotips i les persones majors
4. Actuacions per protegir a la gent gran

Tema 2. L'envelliment avui: tendències demogràfiques, sociològiques i econòmiques

1. Tendències demogràfiques actuals
2. Sociologia de l'envelliment
3. Economia de l'envelliment
4. Gènere i envelliment
5. El repte de la nova ciutadania i les persones majors

Tema 3. Limitacions i possibilitats de l'edat

1. Teories psicològiques de l'envelliment: els canvis físics i psicològics
2. Envel·liment actiu

Guia docent

3. Relacions socials i envelliment
4. Sexualitat en les persones majors
5. Afrontant la vida, esperant la mort

Tema 4. La protecció jurídica, les polítiques socials i la gent gran

1. La protecció jurídica de les persones majors; l'Estat de benestar.
2. La incapacitació i la tutela.
3. El testament.
4. Els Serveis Socials com a mesura de protecció

Tema 5. Persones en situació de dependència

1. Conceptes bàsics en gerontologia i dependència.
2. Llei 39/2006, de 14 de desembre de promoció de l'Autonomia personal i Atenció a les persones en situació de dependència.
3. Pla Individual d'Atenció (PIA).
4. Tipologia de recursos a la xarxa d'atenció a les persones en situació de dependència.

Bloc II. Intervenció socioeducativa en envelliment i dependència

Tema 6. Vulnerabilitat associada al col·lectiu de gent gran

1. Vulnerabilitat al segle XXI i característiques de la societat.
2. Factors de protecció i de risc: variables socioeducatives i psicològiques vinculades.
3. Aproximació a les intervencions actuals realitzades.

Tema 7. Les intervencions socioeducatives sobre la gent gran: models, programes i tècniques d'actuació.

1. Evolució de la Gerontologia Educativa.
2. Conceptualització i contextualització de la Gerontologia Educativa.
3. Els programes educatius per a gent gran; tipologies educatives i característiques.
4. Desenvolupament d'actuacions des dels àmbits socials i educatius.

Tema 8. Vulnerabilitat i maltractament de les persones majors. La institucionalització de programes de prevenció.

1. Concepte i característiques del maltractament per a les persones majors
2. Tipologia de maltractament; familiar i institucional.
3. Models psicosocials explicatius del maltractament.
4. La violència de gènere a les dones grans.
5. Programes per a la prevenció i intervenció sobre el maltractament; detecció i actuació.

Tema 9. Les demències; l'Alzheimer.

1. Definició, tipologies, freqüències i característiques de les demències.

Guia docent

2. Explicació origen, curs i evolució.
3. Fases evolutives.
4. Tipologies de demències.
5. Avaluació del deteriorament.
6. Principals tractaments i teràpies.

Metodologia docent

L'estudiant ha de llegir, de forma acurada, la guia docent de l'assignatura amb l'objectiu de tenir una visió global d'aquesta, coneixent les seves obligacions i les activitats a realitzar, així com el material necessari per a dur-les a terme. Al mateix temps cal que senyalar que d'assignatura participa de Campus Extens amb tot el que aquest fet implica des de la perspectiva metodològica.

Volum de treball

El cronograma de l'assignatura estarà, al començament del semestre, a disposició dels estudiants, a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà, almenys, les dates en què es realitzarà l'avaluació final i les dates del lliurament dels treballs (comentari del llibre, projecte d'investigació i d'intervenció socioeducativa i treballs de documents de treball).

Activitats de treball presencial (0,12 crèdits, 3 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Seminaris i tallers	Seminaris	Grup mitjà (M)	L'objectiu d'aquest recurs serà l'adquisició de coneixements i habilitats mitjançant l'assistència a Seminaris impartits per experts sobre la realitat de la gent gran. Es valorarà la participació activa i reflexiva, tant als Seminaris com a l'assignatura.	1.5
Avaluació	Examen final	Grup gran (G)	L'examen final comprén tot el contingut de l'assignatura i constarà de preguntes del contingut teòric i pràctic.	1.5

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (5,88 crèdits, 147 hores)

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Estudi	L'objectiu és que l'alumne assoleixi els principals continguts de l'assignatura, mitjançant la preparació dels diversos temes.	70
Estudi i treball autònom individual	Participació activa	La finalitat és l'aprenentatge dels continguts, resoldre dubtes i afavorir la reflexió crítica de l'alumne a partir de la participació activa a la pàgina de l'assignatura, a les activitats i als fòrums.	12
Estudi i treball autònom en grup	Elaboració d'un projecte d'investigació.	ES tracta de la realització d'un projecte d'investigació i d'intervenció socioeducativa, a nivell grupal, sobre un aspecte relacionat amb les persones majors, d'acord amb un esquema general que serà exposat pel professor de l'assignatura.	35
Estudi i treball autònom en grup	Tasques teòriques i pràctiques sobre envelliment	Es pretén que l'estudiant pugui assumir coneixements, habilitats i competències mitjançant el desenvolupament de diverses i variades tasques i activitats obligatòries.	30

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'avaluació final de l'estudiant esrealitzarà a partir de tres activitats, amb un plantejament d'avaluació continuada i amb l'existència d'únic itinerari; aquestes activitats són les següents:

- 1) L'examen final.
- 2) L'elaboració d'un projecte d'investigació.
- 3) El desenvolupament de tasques i activitats diverses.
- 4) Assistència, participació a la pàgina de l'assignatura i reflexió dels Seminaris de l'assignatura.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'algun dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Guia docent

Seminaris

Modalitat	Seminaris i tallers
Tècnica	Altres procediments (no recuperable)
Descripció	L'objectiu d'aquest recurs serà l'adquisició de coneixements i habilitats mitjançant l'assistència a Seminaris impartits per experts sobre la realitat de la gent gran. Es valorarà la participació activa i reflexiva, tant als Seminaris com a l'assignatura.
Criteris d'avaluació	Es valorarà l'assistència als seminaris de l'assignatura i reflexió sobre els resultats, així com, la participació activa i continua a la pàgina de l'assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 5% amb qualificació mínima 5

Examen final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta breu (recuperable)
Descripció	L'examen final comprén tot el contingut de l'assignatura i constarà de preguntes del contingut teòric i pràctic.
Criteris d'avaluació	Aquest examen es basarà en preguntes objectives

Els criteris d'avaluació serà la comprovació dels coneixements teòric-pràctics adquirits, d'acord amb les competències de l'assignatura

El percentatge de la qualificació final és del 50%

Percentatge de la qualificació final: 50% amb qualificació mínima 5

Elaboració d'un projecte d'investigació.

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	ES tracta de la realització d'un projecte d'investigació i d'intervenció socioeducativa, a nivell grupal, sobre un aspecte relacionat amb les persones majors, d'acord amb un esquema general que serà exposat pel professor de l'assignatura.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la capacitat per elaborar un projecte socioeducatiu per a persones majors, d'acord amb els criteris metodològics d'elaboració de treballs científics.

El percentatge de la qualificació final és del 25%

Percentatge de la qualificació final: 25% amb qualificació mínima 5

Tasques teòriques i pràctiques sobre envelliment

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Es pretén que l'estudiant pugui assumir coneixements, habilitats i competències mitjançant el desenvolupament de diverses i variades tasques i activitats obligatòries.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la capacitat per analitzar les idees bàsiques i fonamentals de les lectures i les classes pràctiques i desenvolupar tasques i competències associades a l'aprenentatge

Guia docent

El percentatge de la qualificació final és del 20%

Percentatge de la qualificació final: 20% amb qualificació mínima 5

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Aquest apartat serà objecte d'ampliació i de modificació al llarg del curs acadèmic, d'acord amb el nou material que pugui esser publicat.

Bibliografia bàsica

- AA.VV. (2011). Los servicios sociales de atención primaria (407- 431). En Causapié, P., Balbontín, A., Porras, M., Mateo, A., i Sánchez, M. (coords.), (2011). Envejecimiento Activo. Libro Blanco. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad Secretaría General de Política Social y Consumo Instituto de Mayores y Servicios Sociales (IMSERSO).
- Agulló, C. i Arcas, I. (2012). Una mirada hacia los colectivos vulnerables: personas mayores y personas con discapacidad en la acción humanitaria. Madrid: Instituto de Estudios sobre Conflictos y Acción Humanitaria (IECAH)
- Bayés, R. (2009). Vivir. Guía para una jubilación activa. Barcelona: Paidós.
- Bermejo, L. (2012). Envejecimiento activo, pedagogía gerontológica y buenas prácticas socioeducativas con personas adultas mayores. Educación Social, 51, 27-44.
- Berzosa, G. (2009). Hacia una nueva cultura del envejecimiento: ser persona mayor activa, relacionada y comprometida socialmente. En Martínez, A. et al. (2009) . Nuevas miradas sobre el envejecimiento. Madrid: Imsero.
- Fernández – Ballesteros, R. (2009). Envejecimiento activo. Contribuciones de la psicología. Madrid: Pirámide
- Fernández-Mayoralas, G. et al (2014). Revisión conceptual del envejecimiento activo en el contexto de otras formas de vejez. XIV Congreso Nacional de Población, Age. Sevilla, España.
- Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las personas en situación de dependencia.
- Instituto de Mayores y Servicios Sociales (2005). Libro Blanco de Atención a las Personas en Situación de Dependencia en España. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Moya, A. i Barbero, J. (2008). Malos tratos a persona mayores: guía de actuación. Observatorio de personas mayores: Madrid.
- Orte, C. (Coord) (2008-2015) Anuari de l'envelliment. Illes Balears (de 2008 a 2015). Palma: Càtedra d'Atenció a la Dependència i Promoció de l'Autonomia Personal. Conselleria de Serveis Socials i Cooperació, Departament de Benestar i Drets Socials i Universitat de les Illes Balears.
- Pérez, V. (2006). Vejez. Autonomía y dependencia pero con calidad de vida. Sevilla, Dykinson
- Real Decreto 174/2011, de 11 de febrero, por el que se aprueba el baremo de valoración de la situación de dependencia establecido por la Ley 39/2006, de 14 de diciembre, de Promoción de la Autonomía Personal y Atención a las personas en situación de dependencia.
- Triadó, C. i Villar, F. (Coord.) (2007). Psicología de la vejez. Madrid. Alianza Editorial
- Zunzunegui, M. V. i Béland, F. (2010). Políticas intersectoriales para abordar el reto del envejecimiento activo. Informe SESPAS 2010. Gaceta Sanitaria, 24(1), 68-73.

Bibliografia complementària

- Bermejo, L. (2010) Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Guia docent

- Brocklehurst, H. i Laurenson, M. (2008). A concept analysis examining the vulnerability of older people. *British Journal of Nursing*, 17(21), 1354-1357.
- Burgueño Torijano, A. (2005) *Guía para personas mayores y familiares: uso de sujeciones físicas y enfermos de Alzheimer*. Madrid, Fundación Iberdrola.
- Couto, R. (2007) *La protección jurídica de los ancianos: procedimiento de incapacitación e instituciones tutelares que los protegen, el internamiento involuntario y su incidencia penal*. Majadahonda: Colex.
- Cree, V. i Davis, A. (2007) *Social work: voices from the inside*. London, Routledge.
- Díaz, L. (2012). Las personas mayores y la publicidad: historia de un desencuentro. *Revista Española Geriátrica y Gerontología*, 47(2):45-46.
- European Network for Intergenerational Learning (2012). *Intergenerational Learning and Active Ageing. European Report*. Educational and Culture D.G.
- Gascó, A., et al (2009). *Guía de prestaciones para personas mayores, personas con discapacidad y personas en situación de dependencia. Recursos Estatales y Autonómicos. Colección Manuales y Guías Serie Servicios Sociales*. Madrid: Instituto de Mayores y Servicios Sociales.
- HelpAge (2014). *Índice Global de Envejecimiento, AgeWatch 2014. Informe en profundidad*. Disponible en: <http://www.helpage.es>
- Iborra Marmolejo, I. (2005) *Violencia contra personas mayores*. Barcelona: Ariel.
- Iborra, I. (2008). Factores de riesgo del maltrato de personas mayores en la familia en población española. *Zerbitzuan: Gizarte zerbitzuetarako aldizkaria*, 45, 49-57.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (2014). *Plan Nacional de Acción para la Inclusión Social del Reino de España 2013*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad
- Orte, C., et al. (2015). *Amor y sexualidad en la vejez. La historia contada por sus protagonistas*. En Gázquez, J.J. (2015) *Investigación en Salud y Envejecimiento, Volumen III*. Almería: ASUNIVEP
- Prieto, M. B. i Formiga, N. (2009). *Envejecimiento y vulnerabilidad sociodemográfica*. Observatorio Geográfico de América Latina. Disponible a: <http://tsmetodologiainvestigaciondos.sociales.uba.ar/files/2014/03/operacionalizacion-VULNERABILIDAD-EN-ADULTOS-MAYORES.pdf>
- Puga, D., Rosero-Bixby, L., Glaser, K. i Castro, T. (2007). *Red social y salud del adulto mayor en perspectiva comparada: Costa Rica, España e Inglaterra*. *Población y Salud en Mesoamérica*, 5(1), 1.
- Pujol, R. i Abellán, A. (2013). *Esperanza de Vida Libre de Discapacidad en los mayores*. *Informes Envejecimiento en red*, 5.
- Ramos-Soler, I i Carretón-Ballester, M.C. (2012). *Presencia y representación de las personas mayores en la publicidad televisiva: el caso español*. *Revista Española Geriátrica y Gerontología*, 47(2):55-61
- Roqueta, R. (2009). *El sistema para la Autonomía y Atención a la Dependencia. Encuentros y desencuentros con la Seguridad Social*. Madrid: Ministerio de trabajo e inmigración.
- Sáez, J., Pinazo, S. i Sánchez, M. (2008). *La construcción de los conceptos y su uso en las políticas sociales orientadas a la vejez: la noción de exclusión y vulnerabilidad en el marco del envejecimiento*. *Revista del Ministerio de Trabajo e Inmigración*, (75), 75-94.
- Sánchez Sánchez, T. (coord) (2005) *Maltrato de género, infantil y de ancianos*. Salamanca: Universidad Pontificia.
- Vanhuysse, P. (2014). *Justicia Intergeneracional Y Políticas Públicas: Perspectivas Europeas*. En *Inter-American Conference on Social Security (CISS) Working Paper Series*.

Altres recursos

1) REVISTES DE GERONTOLOGIA

- Activities, Adaptation & Aging
- Activities Directors Quarterly for Alzheimer's & Other Dementia Patients
- Aging and Mental Health
- Aging, Neuropsychology & Cognition
- Alzheimer's Care Quarterly
- American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias
- Annual Review of Gerontology and Geriatrics intervenció.
- Educational Gerontology
- Experimental Aging Research

Guia docent

- Geriatríka
- Journal of Aging and Health
- Journal of Aging and Physical Activity
- Journal of Women and Aging
- Journals of Gerontology
- Psychology and Aging
- Research on Aging
- Revista de Intervención Psicosocial
- Revista Española de Geriatría y Gerontología
- Revista Multidisciplinar de Gerontología
- The Gerontologist
- Ageing & Society
- Alzheimer's Care Quarterly
- Journal of Elder Abuse & Neglect
- Journal of Gerontological Social Work
- Journals of Gerontology
- Revista de Servicios Sociales y Política Social
- Revista Interuniversitaria de Pedagogía Social
- Educació Social, Revista d'Intervenció Socioeducativa

